

Maaisel waarderen als duurzame grondstof: dat is de kern van circulair terreinbeheer. Om zoveel mogelijk waarde te creëren, is het belangrijk om in het hele proces van maaien tot productie rekening te houden met de eisen van de consument. Deze in januari 2017 gemaakte infographic laat zien hoe dit proces er uitziet en welke belemmeringen er zijn.

MAAISEL ALS GRONDSTOF

Het rijk streeft naar een circulaire economie in 2050. In een circulaire economie worden grondstoffen langer en hoogwaardiger in de keten gehouden, in plaats van afgedankt na gebruik – zoals in het huidige lineaire systeem. Dat brengt kansen voor ondernemers: er wordt waarde gecreëerd en er ontstaan mogelijkheden voor innovatie.

Maaisel, dat elk jaar in grote hoeveelheden vrijkomt bij het maaien van bermen, dijken en andere groenzones biedt kansen voor de circulaire economie. Zodra het wordt gebruikt als grondstof krijgt het marktwaarde. Dit stelt eisen aan het omgaan met het maaisel.

Het proces dat voorafgaat aan het maken van eindproducten, kan worden weergegeven door een figuur in de vorm van een lemniscaat (zie infographic). De drie lijnen geven de stappen weer die worden doorlopen voor:

- Het benutten van maaisel voor de verbetering van de bodem, wat in het landbouwbeleid een belangrijk speerpunt is. Het verhogen van het organisch stofgehalte in de bodem heeft verschillende voordelen, zoals het verbeteren van de bodemstructuur, meer absorptie van water, een rijker bodemleven en minder uitspoeling en daarmee een vergroting van de beschikbaarheid van nutriënten. Om hiervan optimaal de vruchten te plukken is wel geduld nodig. Want waar de kwaliteit van de bodem tientallen jaren achteruit is gegaan, is er ook tijd nodig om deze te verbeteren. Het maaisel kan direct aan de grond worden toegevoegd of eerst worden bewerkt tot compost of bokashi.
- Het benutten van maaisel voor biobased producten, zoals karton, bermpaaltjes, peilschalen, beschoeiingen en picknickbanken.
- Het gebruiken van maaisel voor kansrijke nieuwe ontwikkelingen.

Juist in ons groene deltaland is biomassa een kracht. Door te redeneren vanuit de waarde die de consument stelt aan een product van 'natuurlijk kapitaal' kan Nederland voorop lopen in groene groei. Dit past bij het bereiken van een circulaire economie, wat in Nederland hoog op de agenda staat. Er wordt veel geld geïnvesteerd in de ontwikkeling van ideeën en het uitvoeren van pilots om hieraan handen en voeten te geven. Maar het resultaat blijft vaak beperkt tot iets kleinschaligs of vaak zelfs alleen een stapel rapporten en adviezen. Nu is het tijd om als terreinbeherende organisaties te investeren in de hele keten van het oogsten van biomassa tot het bewerken tot een eindproduct, samen met de marktpartijen die in de keten een rol spelen. Ofwel: wanneer we samen ons natuurlijk kapitaal willen benutten moeten we ondernemend terreinbeheer, duurzaam ondernemen en gebiedsontwikkeling combineren. Want wanneer partijen zich in elkaar verdiepen en zich verbinden, creëren ze waarde en zijn ze een goed rentmeester van de aarde.

KWALITEITSCONTROLES

Natuurlijk: soms zal er vervuild maaisel worden aangeboden. Maar voor hoogwaardige eindproducten zijn goede grondstoffen en tussenfabricaten nodig. De afnemers ervan zullen de kwaliteit scherp controleren

en vervuiling en excessen afvangen. Zij hebben alle belang bij schoon materiaal! Vergelijk het maar met ingezameld oud papier: ook daartussen zitten de meest bijzondere onbruikbare materialen. De afnemende bedrijven zijn er op ingericht om die er uit te halen. Logisch, want de bedrijfscontinuïteit komt in gevaar bij het benutten van verkeerd materiaal.

In de infographic zijn de verschillende kwaliteitscontroles om te komen tot een eindproduct weergegeven met een groen blaadje. Overigens wordt er ook op dit moment al veel aandacht besteed aan het schoonhouden van de terreinen waar het maaisel wordt geoogst, omdat een kerntaak is van terreinbeheerders om water en bodem goed te beheren.

PUNAISES

De circulaire economie staat tegenover de 'afvalstoffeneconomie' die in de jaren '80 van de vorige eeuw op zijn hoogtepunt was. In een hoog tempo werden er grondstoffen gebruikt om producten te maken, die vervolgens werden weggegooid. Schoon of vuil maakte niet uit. Er werden op grote schaal grondstoffen en materialen verspild. Om de schadelijke effecten van de consumptiemaatschappij op het milieu en de volksgezondheid te voorkomen, werd wet- en regelgeving opgesteld voor het ontdoen en verwerken van afval en reststromen. In dat kader werd er ook regelgeving opgesteld voor de opslag, het transport en de verwerking van maaisel.

Ook in die jaren was veel maaisel vervuild door de industriële ontwikkeling, met name in de verstedelijkte gebieden, en het werd bestempeld als afval. Mede dankzij schonere auto's en industrieën is anno 2017 meer dan 90% van het maaisel schoon en van goede kwaliteit. Het is dan ook tijd om dit te bestempelen en benutten als waardevolle grondstof! Wanneer het maaisel waarde krijgt omdat het als grondstof in plaats van afval wordt gezien, zal het worden geoogst, zodat er minder maaisel blijft liggen. Daardoor zullen er minder voedingsstoffen uitspoelen naar het (grond)water en verbetert de waterkwaliteit.

Het creëren van waarde wordt echter belemmerd door de sporen van de lineaire afvaleconomie. Er zijn punaises in de schoen die pijn doen bij het nemen van stappen op weg naar de circulaire economie. In de infographic zijn deze aangegeven met rode punaises. Het wegnemen van deze punaises kost veel geld en tijd, die beter kunnen worden gebruikt bij het bouwen aan circulaire waardeketens. De partners van de Green Deal Circulair Terreinbeheer werken aan het wegnemen van de punaises.

GREEN DEAL

Om circulair terreinbeheer een stap verder te brengen, is in 2013 de 'Biomassa Alliantie' opgericht, bestaande uit terreinbeheerders, overheden, kennisinstututen en bedrijven.

Deze alliantie heeft het initiatief genomen tot een Green Deal Circulair Terreinbeheer. Hierin werken bijna 50 partijen samen aan concrete stappen in de ketens: van het verzamelen van maaisel tot het op de markt zetten van een duurzaam product. Deze partners streven naar:

- Het beëindigen van de afval status van maaisel; dit zal door de partijen worden aangevraagd.
- Het vergroten van de afstand waarover maaisel mag worden vervoerd. De Vrijstellingsregeling spreekt van vervoer korter dan 1 km; om een reële keten op te zetten voor bodemstructuurverbetering is 10 km nodig. Voor biobased producten is de wens dit nog ruimer in te steken.
- Het verhogen van de opslagduur van maaisel naar één jaar. Het Activiteitenbesluit staan op twee plekken beperkingen in de duur van opslag van 6 en 9 maanden; dit is krap.
- Vrijstelling voor biobased producten van hoofdstuk 10 van de Wet Milieubeheer. Er is al een vrijstelling voor het toepassen maaisel voor landbouw, bosbouw en voor energie, maar nog niet voor biobased producten.
- Het naar waarde regelen van maaisel in de Mestboekhouding.